

ÖĞRETMEN VE ÖĞRETMEN ADAYLARININ TÜRKÇE DERSİ METİN İŞLEME SÜRECİ ÜZERİNE GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Doç. Dr. Ali Göçer
Erciyes Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü
gocer@erciyes.edu.tr

Özet

Bu araştırmanın amacı, Türkçe öğretmeni ve Türkçe öğretmeni adaylarının metin işleme süreci ve bu süreçteki eğitim ve öğrenme uygulamalarında öğretmenin işlevlerine yönelik görüşlerini değerlendirmektir. Çalışmada nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde görüşme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma, yüksek lisans yapan 10 Türkçe öğretmeni ile Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi bölümü 3. sınıfı tamamlamış 10 Türkçe öğretmeni adayından oluşan 20 kişilik bir çalışma grubu üzerinden yürütülmüştür. Çalışma grubu, amaçlı ve kümeleme örnekleme yöntemleri tercih edilerek oluşturulmuştur. Görüşme formundaki birinci soru ile elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz; diğer soruların analizinde ise içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, hem Türkçe öğretmeni hem de Türkçe öğretmeni adayları, metin işleme sürecinde öğretmenin rehberlik rolünün önemini vurgulamışlardır. Metin işleme süreci aşamalarına hâkimiyet ve sürece yönelik uygulamalara yönelik görüşler doğrultusunda Türkçe öğretmeni adaylarının Türkçe öğretmenlerine göre daha iyi bir durumda oldukları görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Türkçe eğitimi, metin işleme, metin işleme süreci aşamaları, öğretmen rolleri.

THE EVALUATION OF TEACHER VIEWS ON TURKISH TEACHERS' ROLES AND APPLICATIONS IN THE PROCESS OF TEXT-WORKING

Abstract

The purpose of this research is to evaluate the views of Turkish teachers and Turkish student teachers on the function of teachers in text-working process and in this process education and learning applications. In this study, interviewing method within the framework of qualitative research was used. The research was conducted through a working group of 20 people. In our study group consisting of 10 Turkish teachers who graduate education and 10 Turkish student teachers have completed the third class from Department of Turkish Education in Education Faculty. The working group was created with a preference for sampling methods and clustering. The analysis of the data obtained with the first question on the interview form was used in the descriptive analysis, and were used content analysis technique in the analysis of the other questions. As a result of this study, Both Turkish teachers and Turkish student teachers emphasized the importance of the role of a teacher's guide in the text-working process. Have knowledge of the stages of the text-working process, and according to comments for applications in the process was seen in a better situation Turkish student teachers than Turkish teachers.

Key Words: Turkish education, text-working, the processing stages of text-working, teacher roles.

GİRİŞ

Türkçe programında öğrencilerin buldukları sınıf düzeyinin gerektirdiği kazanımları kazanmaları ve bir üst eğitim kademesine hazırlanmaları için öğretmenin, öğrenme ve öğretme sürecindeki uygulamaları büyük önem taşımaktadır. Öğrencilerin üst eğitim kademesine ve en son olarak da eğitimini tamamlayarak sosyal ve meslekî hayatına başlayabilmeleri için, alınan eğitim sürecinde üst düzey zihinsel, dilsel ve sosyal becerileri kazanmış bir şekilde donanımlı olmaları gerekir. Öğrencilerin birtakım becerileri kazanmalarında ve hayata donanımlı bir şekilde başlamalarında öğretmenlerin görevlerini daha bilinçli ve programlı yapma zorunluluğu vardır. Bu

açıdan, öğretmenlerin, süreçte öğrenci etkililiğini sağlayarak öğrenci merkezli eğitim için birtakım niteliklere sahip olması gerekir.

Öğretme süreci, öğrenme etkinliklerini yönlendirme ya da kılavuzlama işidir (Demirel, 2009: 10). Öğretim sürecinin en önemli ayaklarından birisi etkinlik gerçekleştirmektir. Ancak etkinlik gerçekleştirmek her ne kadar kolay gibi görünse de zor ve üzerinde özenle durulması gereken bir süreçtir. Planlanan konunun öğretilmesi ancak uygun öğretim ortamlarında öğretim etkinliklerinin öğrenci düzeyine uyarlanarak gerçekleştirilebilmesi ile olanaklı olabilir. Beceri kazandırmak için etkinlik yapılması ve yaptırılması son derece önemlidir. Bu etkinliklerin de doğrudan doğruya hedeflere dönük olması ve iyi planlanması gerekir (Ülper, 2010: 137). Hedeflerle ilgili istenilen öğrenme yaşantılarını oluşturacak eğitim durumları, öğrenciye hedefi kazandıracak davranışları yapma imkânı verecek biçimde düzenlenmelidir. Hedefe ulaştırıcı araç ve gereçlerin seçimi, konu içeriği ve öğretim yöntemlerinin belirlenmesiyle hedeflerin gerçekleşmesi, dolayısıyla öğrenmenin ortaya çıkması mümkün olacaktır (Tekin, 1980: 8-9).

Öğretmen kimdir, rolleri nelerdir? Öğretmenin rolü hem söz hem eylemde öğrenciler için kendi bakış açılarını söz ve yazıyla ifade etmeleri, kendilerini ve kavrayışlarını açığa vurmaları, kendi kavrayışları hakkında düşünmelerine imkân veren, aynı zamanda entelektüel, sosyal ve duygusal açıdan büyümelerini sağlayan, mümkün olduğunca çok sayıda yol bulmak olmalıdır. Oluşturmacı kuramdan beslenen öğretmenler, öğrenmeye destek olmaya çalışır, öğrenmeyi kontrol altına almaya değil. Onay aramayı değil, sorgulamayı yüreklendirirler (Gould, 2007: 120-122).

'Nasıl Öğretmeliyim?' sorusu, hemen her öğretmenin öğretmenlik mesleği süresince sürekli olarak zihnini kurcaladığı bir konu olagelmıştır. Öğretmenlerin öğretim yaklaşımı konusundaki fikirleri sık sık formal teori ve araştırmalara dayanmakla birlikte, çoğu öğretmen için bu fikirler onların kişisel deneyimleri, gözlemleri, okuldaki meslektaşları ile gerçekleştirdikleri diyaloglar veya model aldıkları kendi öğretmenleri ile ilgili hatıraları gibi birçok informal kaynağa da dayanmaktadır (Saban, 2013: 161). Bir öğretim programı ne kadar iyi yapılandırılmış olursa olsun en önemli öğelerinden biri ve esas belirleyici öğretmendir. Öğretmenlerin yıl boyunca her hafta, her metinde uyguladıkları metin işleme süreci hakkındaki bilgileri son derece önemlidir (Coşkun ve Alkan, 2010: 175).

Öğrenmenin öğrenciler için anlamlı hâle gelmesinin temel koşulu, konuların, ders kitapları ve sınıf duvarları arasında sıkışıp kalmaktan kurtarılmasıdır (Özden, 2010: 243). Öğretmenler sürdürecekları eğitim ve öğrenme uygulamalarına yön verirken ilgili dersin öğretim programını yol haritası olarak ele almaktadırlar. Bunun yanında öğretmen kılavuz kitabını da el altında tutarak eğitim ve öğrenme sürecine yön vermektedirler. Asıl önemli olan takip etmeleri gereken program ve kitap seti yanında, süreci biçimlendirirken, inisiyatif almaları ve öğrenilmesini sağlayacakları konunun içeriğini, okul imkânlarını, öğrenen özelliklerini, kullanacağı yardımcı materyalleri, aile desteği vb. unsurları göz önünde bulundurarak öğrenme ortamları oluşturabilmeleridir. Doğan'a göre, öğrencilerden herhangi bir davranışı sergilemeleri istendiğinde eğer o davranış okulda öğrenilmesi gereken bir davranışsa, öğretmenin, öğrencilerine o davranışla ilgili yeterince açık ve anlaşılır bilgiler vermesi, öğrencilerin bu davranışı sergilemelerini oldukça kolaylaştırır (2011: 21-23).

Türkçe derslerinde okunan herhangi bir parça, bir ders için konu değil araçtır. Türkçe dersinin asıl konusu, kazandırmak istediği becerilerdir. Öğretmen, her derste bu becerilerden bir iki tanesini bir planla öğrencilere kazandırmaya çalışır (Binbaşıoğlu, 1975: 80). Bir ders, öğretilecek içerik ve kullanılacak öğretim stratejisinden oluşur. Öğretim stratejisi ise iki unsurdan oluşur: yöntem ve işlemler. Yöntem, dersin gücünü belirler ve motive edici bir işlev görmelidir. İşlemler, hedeflerin öğrencilere kazandırılabilmesi için düzenlenmiş olan ardışık basamaklar olarak belirtilir (Moore, 1999: 78).

Türkçe öğretmenin eğitim ve öğretme yeterlilikleri dendiğinde akla gelen ilk şey öğretmenin metin işleme sürecine yönelik sahip olduğu bakış açısı, pedagojik yeterliği ve uygulamalarıdır. Öğretmen, etkinliklerini bir metin üzerinden ve öğrencileri etkin kılarak gerçekleştirmeye çalışıyor olması önemli bir niteliğidir. Dil eğitim ve öğreniminde metin kullanımı önemli olduğundan metin seçimine dikkat edilmesi gerekir. Türkçe ders kitaplarındaki temalar içinde verilen her metin amaca hizmet etmede yeterli görülmebilir. Bu noktada dil

becerilerinin geliştirilmesinde ve dil bilgisi kurallarının sezdirilmesinde daha iyi işlev görebilecek farklı metinlerden yararlanılmalıdır.

Türkçe öğretiminde kullanılan metinler dil öğretim yaklaşımına göre değişmekte, önceleri edebî metinler kullanılırken son yıllarda dünyadaki uygulamalara benzer bir şekilde özgün ve özel metinlere geçildiği görülmektedir. Kullanımlarına göre edebî, özgün ve özel metinler olarak gruplandırılan metinlerle yapılan dil öğretiminin kolay olduğu vurgulanmakta ve bu metinler öğrencilere model olarak sunulurken dil öğretim sürecinin özel bir desteği olarak öğrenme-öğretme sürecinde kullanılmaktadır (Güneş, 2013: 3-10).

Eğitim ve öğrenme sürecinde metin işlenirken takip edilmesi önerilen aşamalar ilk ve ortaokul Türkçe öğretim programlarında şu şekilde yer almaktadır (MEB, 2006, s.185-203; MEB, 2009: 149-157):

Öğrenme-Öğretme Süreci

Hazırlık

Ön Hazırlık

Zihinsel Hazırlık

Anlama

Görsel Okuma, Dinleme ve Okuma

- *Görsel okuma*
- *Dinleme*
- *Okuma*
- *Anlamı bilinmeyen kelimelerle çalışma*

Metni İnceleme

Söz Varlığını Geliştirme

Zihinde Yapılandırma

Günlük Hayatla İlişkilendirme

Atatürkçülük, Diğer Dersler ve Ara Disiplinlerle İlişkilendirme

Araştırma

Kendini İfade Etme

Ön Hazırlık

Zihinsel Hazırlık

Kuralları Gözden Geçirme

Konuşma, Yazma ve Görsel Sunu

Söz Varlığını Kullanma

Dil Bilgisi (Ortaokul seviyesi, MEB, 2006)

Ölçme ve Değerlendirme.

Araştırmanın Amaç ve Kapsamı

Bu araştırmanın amacı, mesleklerini icra eden 10 Türkçe öğretmeni ile Türkçe öğretmenliği bölümünde okuyan ve Özel Öğretim Yöntemleri dersini almış 10 öğretmen adayının görüşleri çerçevesinde metin işleme süreç ve uygulamaları, bu uygulamalar süresince öğretmenin işlevleri ile ilgili genel bir görünüm vermektir. Katılımcıların ortaya koydukları görüşleri değerlendirerek öğrenme ve öğretme sürecinin verimliliğinde öğretmen rehberliğinin önemini vurgulamak ve birtakım önerilerde bulunmak araştırmanın amaçları arasındadır. Araştırma amaçları doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Türkçe öğretmeni ve öğretmen adaylarına göre öğretmenlerin metin işleme sürecindeki rolleri nelerdir ve bu rolleri yerine getirme durumları nasıldır?
2. Türkçe öğretmeni ve öğretmen adaylarının metin işleme süreci ve aşamalarına yönelik olarak sahip oldukları bilgi ve birikim durumları nasıldır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırmada, nitel araştırma yaklaşımı ile görüşme yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konulmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır (Yıldırım ve Şimşek,

2005: 39). Patton'a (1985) göre kısaca nitel araştırma, belli bir bağlamın ve etkileşimin bir parçası olarak olayları kendi tekliğinde anlamlandırma çabasıdır (akt. Merriam, 2013: 14).

Çalışma Grubu

Bu araştırma, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimi alan ve mesleklerini icra eden 10 Türkçe öğretmeni ile Özel Öğretim Yöntemleri dersi almış olan 10 Türkçe öğretmeni adayından oluşan 20 kişilik bir çalışma grubu üzerinden yürütülmüştür. Çalışma grubunda yer alan katılımcılar seçilirken amaçlı ve kümeleme örnekleme anlayışıyla hareket edilmiştir.

Tablo 1: Çalışma Grubundaki Katılımcılarla İlgili Kişisel Bilgiler

<i>Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı</i>				
	<i>Türkçe Öğretmeni</i>	<i>Türkçe Öğretmeni Adayı</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Kadın	3	6	9	45.00
Erkek	7	4	11	55.00
Toplam	10	10	20	100.00
<i>Mesleki Kıdem</i>				
			<i>f</i>	<i>%</i>
1-5 yıl			7	70.00
6 yıl ve üzeri			3	30.00
Toplam			10	100.00
<i>Lisans Eğitimi Görülen Üniversite</i>				
			<i>f</i>	<i>%</i>
Erciyes Üniversitesi			5	50.00
Akdeniz Üniversitesi			1	10.00
Amasya Üniversitesi			2	20.00
Fırat Üniversitesi			1	10.00
Atatürk Üniversitesi			1	10.00
Toplam			10	100.00
<i>Görev Yapılan İl</i>				
			<i>f</i>	<i>%</i>
Kayseri			5	50.00
Yozgat			2	20.00
Amasya			1	10.00
Erzurum			1	10.00
Sivas			1	10.00
Toplam			10	100.00

Tablo 1'den de görülebileceği gibi araştırma için belirlenen çalışma grubuna 3'ü kadın, 7'si erkek olmak üzere toplam 10 Türkçe öğretmeni ile 6'sı kadın, 4'ü erkek olmak üzere 10 Türkçe öğretmeni aday katılmıştır. Çalışma grubundaki toplam katılımcı sayısı 20'dir. Çalışma grubundaki öğretmenlerin 7'si 1-5 yıl, 3'ü de 6-10 yıl kıdem aralığındadır. 5 öğretmenin Erciyes Üniversitesi, 2 öğretmenini Amasya Üniversitesi, 1'er öğretmenin de Akdeniz, Fırat ve Atatürk Üniversitelerinden mezun olmuşlardır. Çalışma grubundaki Türkçe öğretmeni adayları ise Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği 3. sınıf eğitimlerini tamamlamışlardır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Hazırlanan görüşme formunda öğretmen ve öğretmen adayları '*metin işleme süreci ve aşamaları, öğretmenlerin bu süreçte gerçekleştirmeleri gereken uygulamalar, metin işleme sürecinde öğretmenlerin rehberlik etme ve koçluk rollerini üstlenme durumlarını* belirlemeye yönelik dört soru yöneltmiştir. Görüşme formunda yer alan ve metin işleme süreci aşamalarıyla ilgili üçüncü soruyla elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz, diğer sorularla elde edilen verilerin analizinde ise içerik analiz tekniği tercih edilmiştir. Görüşme ile elde edilen veriler incelenerek önemli ve ayrıntılı bilgilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Ulaşılan bulgulardan hareketle betimleme ve yorumlamalar yapılarak çıkarımlarda bulunulmuş, analize derinlik kazandırılmaya çalışılmıştır.

Betimsel analizde elde edilen veriler önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. İçerik analizinde ise toplanan veriler açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşılmaya çalışılır. Betimsel analizde

özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve birbirine benzeyen veriler belli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilerek yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 224-227). Verilerin analiz edilirken ilk olarak öğretmenlerle yapılan görüşmelerle sorulara alınan cevaplar kodlanarak bulgular bölümündeki tablolara işlenmiştir. Daha sonra tablolara işlenen veriler ve kullanılan kodlar bir üst kategori (tema) adı altında toplanarak gruplandırılmış ve bunlar üzerinden betimleme, yorumlama ve değerlendirme yapılmıştır.

Analiz sürecinde şu işlem basamakları takip edilmiştir. Önce görüşme formu ile elde edilen veriler tasnif edilerek öğretmen görüşlerinin kategorik ayrımı yapılmış ve tablolara aktarılmıştır. Bu şekilde veriler soru bağlamında ele alınmış ve görsel hâle getirilerek analiz edilmiştir. Görüşme formu ile elde edilen verilerin analizi işlemlerinde aşağıdaki kodlama ve tanımlama tekniği tercih edilmiştir:

A₁: Araştırmacının sorusunu,

KÖ₁, KÖ₂, KÖ₃,...: Görüşüne başvuru katılımcıları (Türkçe öğretmenlerini),

KÖA₁, KÖA₂, KÖA₃,...: Görüşüne başvuru katılımcıları (Türkçe öğretmeni adaylarını),

[¹], [²], [³],...: Katılımcıların (Türkçe öğretmeni ve Türkçe öğretmeni adaylarının) metin işleme süreci, aşamaları ve uygulamalarına yönelik kayda değer görüşlerini göstermektedir.

BULGULAR, YORUM VE TARTIŞMA

Tablo 2: Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının, Türkçe Dersi Metin İşleme Sürecinin Temel Aşamaları ve Bu Aşamalarda Öğretmenin Etkinliği ile İlgili Görüşleri

<i>A₁: Türkçe dersinin ders işleyiş formatının belirleyicisi olan metin işleme sürecinin temel aşamaları nelerdir? Metin işleme sürecinin bu aşamalarında öğretmenin etkinliği nasıl ve ne düzeyde olmalıdır?</i>		
Görüşme Zamanı: Kasım -Aralık 2013	Kodlayarak Temalandırma	
Görüşme Süresi: Her bir katılımcı için 45-60 dakika	Kodlar Temalar	
KÖ ₁ : Dersin aşamaları olan ders öncesi, ders sırası ve ders sonu kavramları metin işleme sürecine uygulanmalıdır. Metin öncesi hazırlık ve güdülemeler yapılmalı; metin işlenirken ihtiyaca göre yönlendirme ve metin sonu gerekli uygulamalar yapılmalıdır. Bu aşamalarda öğretmen, güdüleyen, yönlendiren ve değerlendiren rollerini üstlenmelidir [¹].	metin işleme sürecinde yönerge ve yönlendirme	<i>Metin İşleme Süreci ve Öğretmenin Rehberliği</i>
KÖ ₂ : Metne geçmeden önce hazırlık soruları ve metne hazırlık etkinlikleriyle (ön bilgileri harekete geçirip motivasyon sağlandıktan sonra) öğrencileri metne hazırlarım. Çözümleme çalışması ve çalışma kitabındaki metin etkinliklerini yaparız. Daha sonra konuşma, yazma ve dil bilgisi etkinlikleriyle metin işleme süreci tamamlanmış olur. Bu süreçte öğrenenin liderlik vasfını göstermesi için etkin olan, buluş yoluyla cevapları bulduran, yaratıcılık gerektiren çalışmalarda gerektiğinde yönlendirici ve rehberlik edici olan bir rolde olmalıdır [²].	metin aracılığıyla öğrenme	<i>Metin Temelli Dil Eğitimi</i>
KÖ _{3, 4, 10} : Hazırlık, anlama, metin aracılığıyla öğrenme, kendini ifade etme ve ölçme-değerlendirme aşamalarıdır. Öğretmenin bu süreçte rolü aydınlatıcı, geliştirici ve yol gösterici tarzda olmalıdır. Nitelikli bir rehberlik anlayışı metin işleme sürecinin öğrencinin bütün kazanımlara ulaşmasına sağlayabilecektir [³].	eğitim kazanımları	<i>Çoklu Öğrenme Ortamı</i>
KÖ ₅ : İlk aşama metin ön soruları ile başlar ve daha sonra öğrenciler okuma metnini okur. Dinleme metninde ise dinleme teknikleri kullanılır. Daha sonra metnin içeriği ile ilgili sorular yöneltilir, öğrenciler bilmedikleri kelimeleri metnin bağlamından hareketle tahmin ederler. Öğretmen bu süreçte rehber konumunda, yol gösteren olmalı; bilgi aktarmamalıdır [⁴].	yaklaşım ve yöntemler	
KÖ ₆ : Hazırlık çalışması, metnin okutulması/dinletilmesi ve metnin kavranması aşamalarından oluşmaktadır. Öğretmene bu süreçte	metin işleme süreci uygulamaları	<i>İdeal Öğretmen Nitelikleri</i>

düşen görev öğrencilerin belirli noktalara yönlendirerek kazanıma ulaşmasını sağlamaktır [5].

KÖ₇: İlk önce örnek okuma yaptırıyorum, sonra kelime çalışması ve metinle ilgili soruları cevaplandırıyoruz. Öğretmen süreçte gereken açıklamaları yapmalı ve öğrencileri yönlendirmelidir [6].

KÖ₈: İlk önce öğretmenin ön hazırlık gerektirebilecek materyalleri (görseller, dinletiler...) toplaması gerekir. Konuya dikkati çeker ve tahmin çalışmaları yapılır. Sonrasında metinle ilgili etkinlikler yapılır [7].

KÖ₉: Metin türü ve özelliklerine bağlı olarak öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirmesi; kazandırılacak kazanımlara yönelik yöntem ve teknikler kullanarak yol gösterici, keşfettirici rehber olma rolleriyle öğrenciler etkin kılınmalıdır [8].

KÖA_{3,5,6,7,8,9,10}: Hazırlık (genel, ön ve zihinsel hazırlık); okuma-anlama/dinleme-anlama (okuma/okutma, sözcük çalışması, metin altı sorular); kendini ifade etme (sözlü-yazılı anlatım); dil bilgisi öğretimi çalışmaları ve ölçme-değerlendirme aşaması. Öğretmenin bu süreçte bütünlük ilkesi doğrultusunda hareket etmesi gerekir [9].

KÖA₁: Metin işleme aşamaları: Hazırlık, anlama-kavrama, konuşma-yazma çalışmaları; dil bilgisi ve değerlendirme. Öğretmenin bu süreçte bütünlük ilkesi doğrultusunda hareket etmesi gerekir. Öğretmen süreçte temel dil becerilerini kazandırmak için öğrenciyi ön planda tutmalı, konuların sezilmesi, kuralların kavranması ve tanımın yapılması öğrencilere bırakılmalı [10].

KÖA₂: Öğretmenin derste metin işlerken takip ettiği uygulama ve meslekî tecrübesi önemlidir. Dil bilgisi konularıyla okuma, dinleme, konuşma ve yazma etkinliklerini birbirini bütünleyecek, tamamlayacak şekilde işlemesi önemlidir [11].

KÖA₄: Derslerde okuma, dinleme, konuşma, yazma; dil bilgisi öğretimi etkinlikleri gerçekleştirilir. Türkçe bir beceri geliştirme dersi değildir. Bilgi aktarma, salt kural öğretme dersi değildir. Dil becerileri öğrencilerin tüm hayatları boyunca kullanacakları becerilerdir. Ayrıca diğer derslerin öğrenilmesi de bu beceriler aracılığı ile olmaktadır. Bu açıdan öğretmen her şeyden önce beceri kullanımında öğrencilerine örnek olmalı; etkinliklerini beceri gelişimini sağlayacak şekilde düzenlemeli ve en önemlisi de yapacağı yönlendirme ve rehberlikle öğrencilerin süreçte etkin olmalarını sağlamasıdır [12].

materyal
kullanımı

kazanımlara
yönelik
yöntem ve
teknik seçimi

öğretmen
deneyimi

öğrenme
öğretme
etkinlikleri

metin işleme
süreci ve
bütünlük ilkesi

Öğretmenin
model olması
ve rehberliği

Metin işleme sürecinin temel aşamalarına yönelik verilen cevapların betimsel analizi

Tablo 2'den de görülebileceği gibi araştırmaya katılan katılımcıların cevaplarından hareketle çıkarılan metin işlemeye hazırlık, metin işleme sürecinde yönerge ve yönlendirme... gibi kodlara bakıldığında 'Metin İşleme Sürecinde Öğretmenin Rehberliği'; metin aracılığıyla öğrenme, eğitim kazanımları, yaklaşım ve yöntemler gibi metin işleme süreci uygulamaları 'Metin Temelli Dil Eğitimi'; materyal kullanımı, kazanımlara yönelik yöntem ve teknik seçimi gibi kodlara bakıldığında 'Çoklu Öğrenme Ortamı' ve öğretmen deneyimi, dil eğitiminde bütünlük ilkesine uyma, öğretmenin model olması ve rehberliği gibi unsurlardan hareketle de 'İdeal Öğretmen Nitelikleri' ile ilgili unsurlar öne çıkmaktadır.

Öğretmen, öğrencinin öğrenme sürecine etkin katılmasını buluş yoluyla öğrenme stratejisini kullanarak sağlayabilir. Burada öğretmenin temel görevi öğrenciyi yönlendirmek ve cevabı buldurmaktır. Bu yaklaşım, öğrenci etkinliğine dayalı güdüleyici bir öğretim yaklaşımıdır (Demirel, 1999: 81). Katılımcılar arasında [KÖ₂] kodlu öğretmen de Demirel'in altını çizdiği öğretmen yaklaşımına uygun şu görüşleri dile getirmektedir: Metin işleme sürecinde hazırlık aşamasından çözümlenme çalışmalarına kadar geçen süreçte öğrenenin buluş yoluyla cevapları bulduran, yaratıcılık gerektiren çalışmalarda gerektiğinde yöneltici ve rehberlik edici olan bir rolde olması, liderlik vasfını göstermesi gerekir. Öğretmen, çalışma amaç ve yöntemleri üzerinde öğrencileri ile

konuşmalı; neler yapacaklarını, nasıl yapacaklarını anlatmalı; öğrenci de kendinden ne istendiğini ve sorumluluğunu bilmelidir (Göğüş, 1978: 12).

Araştırmaya katılan katılımcıların, programda takip edilmesi istenilen metin işleme süreci aşamalarından özellikle 'Giriş' bölümü uygulamaları üzerinde tam bir hâkimiyet ve bütünlük olmadığı görülmektedir. Metin işleme sürecinin diğer aşamalarında sürece yönelik bilgi, donanım ve uygulamalar bakımından öğretmen adaylarının hazırbulunuşlukları öğretmenlere göre daha iyi bulunmuştur (bkz. [9]).

Tablo 3: Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Öğrenme-Öğretme Sürecinde Rehberliğin Önemi ile Öğretmenin Rehberlik Görevlerini Yerine Getirmelerinin İş Doyumuna Ulaşmasındaki Etkisi İle İlgili Görüşleri

<i>A₂: Öğrenme ve öğretme sürecinde rehberliğin önemi ile öğretmenin rehberlik görevlerini yerine getirmelerinin iş doyumuna ulaşmasında etkisi konusunda neler düşünüyorsunuz?</i>		<i>Kodlayarak Temalandırma</i>	
Görüşme Zamanı: Kasım -Aralık 2013		Kodlar	Temalar
Görüşme Süresi: Her bir katılımcı için 45-60 dakika			
KÖ _{1,3} : Yaklaşım, yöntem ne olursa olsun, öğretmen eğitimin rehberi ve takipçisi olduğu için öğrenci neyi, ne zaman, nasıl ve hangi şekilde yapacağını açıkça bilir. Rehberliğini yapan öğretmen tatmin edici sonuçlar alınca yaptığı işi isteyerek ve özenle yapmaya başlayacaktır [1].		yaklaşım ve yöntem bilgisi	<i>İdeal Öğretmen Nitelikleri</i>
KÖ ₂ : Yapılandırmacı yaklaşımda aktif bir durumda olan öğretmen öğrenciyi merkeze alır ve rehberliğin bilincindedir. Rehberlik ile iş doyumunu arasında bir ilişkinin olduğunu düşünmüyorum. Rehberlikte eğitim anlayışı etkili ve belirleyicidir [2].		ufuk genişliği	
KÖ _{4,7,8,9,10} : Kazanımların gerçekleşmesi için öğretmen bakış açısı ve kullandığı yöntem önemli, rehberliği elzemdir. Sınıf içinde öğretmen aktif, yol gösterici ve bilginin oluşmasına yardım etmelidir. Öğrenci rehberliği sonucunda olumlu dönümler aldığında mutlu oluyor, zevk alıyorum. Rehberlik sonucunda dersin verimli geçtiğini ve belli becerileri öğrencilerce kazanıldığının görülmesi, ortaya çıkan ürün vb. ile hem öğrenci hem de öğretmen doyuma ulaşıyor. İyi yapılandırılmış bir rehberlik başarıyı getirir ve kazanımlar gerçekleşir. Öğretmenin başarıyı tatması, daha iyiye yönelmesini sağlayacak bu da onu iş doyumuna ulaştıracaktır [3].		tecrübe ve birikim	<i>Metin İşleme Süreci ve Rehberliğin Gerekliliği</i>
KÖ _{5,6} : Yeni sistemde öğretmen rehber pozisyonundadır ve yükü artmıştır. Bilgi aktarımında bulunmaz. Öğrenci bilgi alan değil, keşfeden, bilgiyi bulan konumundadır. Rehberlik görevini yerine getiren öğretmen, öğrencilerinin başarılarının etkisiyle daha fazla doyuma ulaşır, kendini yetkin hissettikçe mesleğini yürütmekten duyduğu haz da artar. Başarı onun azmini tetikler [4].		meslek sevgisi ve iş doyumunu	
KÖA ₃ : Metin işleme süreci etkinliklerinde öğrencilerin aktif olmaları sağlanmalı, öğretmen sadece yönlendirmeli, rehberlik yapmalıdır. Öğrencileri derse isteklerinin sağlanmasında rehberliğin önemi büyüktür. Bu açıdan sürecin tüm aşamalarında öğrencilerin yüreklendirilmesi, tatlı-sert uyarılarla derse katılması ve mümkün olduğunca pekiştirici kullanılması gerekir [5].		öğrenciyi merkeze alma ve süreçte etkin tutma	
KÖA ₆ : Öğrencilerin temel dil becerilerinin geliştirilmesine yönelik çabaları öğretmende mutluluk duygusu oluşturur ve daha çok gayrete yöneltir [6].		etkin rehber olma	
		meslek ve öğrenci sevgisi ve iş doyumunu	

Tablo 3'ten de görülebileceği gibi metin işleme sürecinde öğretmen yeterliği ve nitelikleri ile rehberlik yapma arasında sıkı bir ilişki vardır. Yine öğretmenin rehberliği ile iş doyumunu arasında da bir ilişki söz konusudur. Ancak [KÖ₂] kodlu öğretmen ile [KÖ_{4,5,6,7,8}] kodlu öğretmenlerin görüşü arasında tam bir zıtlık görülmektedir. Katılımcıların verdiği cevaplara bakıldığında 'öğrenciyi merkeze alma ve süreçte etkin tutma' koduyla özetlenen 'metin işleme sürecinde rehberliğin gerekliliği' ve rehberlik rolünü yerine getirmede 'etkin rehber olma; yaklaşım ve yöntem bilgisi; iş doyumunu...' gibi kodlarla vurgulanan 'ideal öğretmen nitelikleri'ni ön plana çıkaran cevapların verildiği görülmektedir.

Tablo 4: Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının, Öğretmenin Rehberlik Rollerini Yerine Getirmelerinde Mesleki Tecrübelerinin Önemi ve Öğrenci Etkililiği Bakımından Rehberliğinin İşlevleri ile İlgili Görüşleri

A₃: Öğretmenlerin rehberlik rollerini yerine getirmelerinde mesleki tecrübelerinin önemi ve öğrenci etkililiği bakımından öğretmen rehberliğinin işlevleri konularında düşüncelerinizi belirtebilir misiniz?

Görüşme Zamanı: Kasım -Aralık 2013	Kodlayarak Temalandırma	
	Kodlar	Temalar
Görüşme Süresi: Her bir katılımcı için 45-60 dakika		
KÖ _{1, 9} : Süreç boyunca yaşadığı deneyimler sayesinde ustalaşmış öğretmen rehberlik konusunda da daha bilinçli olacaktır. Neyi, nasıl öğreneceğini bilmeyen öğrenciye rehberlik eden öğretmen sahip olduğu deneyimi ile öğrenmeyi sağlayacaktır. Nasıl öğreteceğini bilen öğretmenle nasıl öğreneceğini bilen öğrencinin bulunduğu ortamda eğitimin kalitesi artacaktır. Öğrencilerin süreçte etkin olmasını sağlamada kendimi yeterli görüyorum [¹].	meslekî deneyim ve etkin rehberlik	Yeterlik Algısı
KÖ _{2, 3, 4} : Öğretmenin otorite olduğu bir sınıf ortamı yapısından yol gösteren, öğrenmeye kapı aralayan bir öğretim ortamına geçilmiştir. Eğitim fakültesinde öğrenim gördüğüm için yeni yaklaşımlar konusunda zorluk yaşamadım. Meslekî tecrübe, yaşantılar çoğaldıkça ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin ortamda etkililiğini sağlayacak bir ortam sağlamada kendimi yeterli görüyorum, öğretmenin rehberlik rolünü yerine getirdiğimi düşünüyorum. Çünkü sınıf ortamını dinamik tuttuğumu, yönlendirme ve yol göstericiliğim ile öğrencilerin metne yoğunlaşmasını, kazanımlara ulaşmalarını sağladığımı düşünüyorum [²].	meslekî deneyim	Öğretmenin Rehberlik Rolü
KÖ ₅ : Yaşantılardan ders çıkararak tecrübe sahibi olunur ve planlamalar da yerli yerince yapılabilir. Öğretim ortamında öğrenci yeterliklerine ve başarılarına baktığımda kendimi yeterli görüyorum [³].	öğrenen özellikleri	Dil Eğitiminde Yaklaşım ve Yöntem
KÖ _{6, 7, 8} : Öğretmen ne kadar başarılı olursa olsun kendini yeterli görmemelidir. Öğrencilere gerekli rehberlik yapmada kendimi yeterli görmüyorum. Çünkü çok yoğun çalışıyor, rehberlik sürecinde hesapta olmayan durumlarla çok karşılaşılıyor ve öğrencilerle fazla ilgilenemiyorum [⁴].	metin temelli etkinlik	Bilgisi
KÖA ₃ : Öğretmenin derslerinde yazım kuralları, ses ve kelime bilgisi, noktalama işaretleri, dil bilgisi kuralları ve okuma, konuşma, yazma, dinleme becerilerinin gelişimine eşit önem vermeli ve bu alanları birbirinden kopuk işlememelidir [⁵].	dil bilgisi ve becerilerinin gelişimi	
KÖA _{5,8} : Türkçe bir kural ezberleten bilgi dersi değil, ifade ve beceri dersidir. Bu açıdan öğretmenin yol göstericiliği önemlidir [⁶].	bütünlük ilkesi	
KÖA ₆ : Öğretmenin öğrencileri yönlendirirken kılavuz kitaptan esinlenerek öğrencileri etkinliklere yöneltmesi, CD vb. materyalleri kullanması, dil bilgisini temel dil becerilerin geliştirilmesine bir dayanak olarak göstermesi ve öğrencilerde bir bilinç oluşturmaya gerekir. Bu şekilde öğrencilerin becerileri gelişir, gelişimi gözlemleyen öğretmen de işini severek yapar, yaptığı işten huzur duyar [⁷].	materyal kullanımı	
KÖA ₁₀ : Öğretmen süreçte öğrenci etkililiğini sağlamak için öğrenci dikkatini konuya yoğunlaştırmak ve soyut bilgileri somutlaştıracak materyaller kullanması ve derse katılan öğrencilere pekiştireç kullanması gerekir [⁸].	geribildirim	

Tablo 4'te araştırmaya katılan katılımcıların verdiği cevaplara bakıldığında öğretmenin sahip olduğu yeterlik algısının amaca uygun rehberlik yapması arasında doğrudan bir ilgi olduğu düşüncesi dile getirilmektedir. [KÖ_{1,2,3,4,5,9}] kodlu öğretmenler eğitim ve öğrenme ortamını biçimlendirme ve öğrencileri belirlenen kazanımlara ulaştırmada kendilerini yeterli görürken [KÖ_{6,7,8}] kodlu öğretmenler 'çalışma ortamının yoğunluğu; hesapta olmayan durumlarla karşılaşma ve öğrencilerle ilgilenememe [⁴]' gibi gerekçelerle kendilerini yeterli görmediklerini belirtmişlerdir.

Metin işleme sürecinde hedefler doğrultusunda kazanımlara ulaşılmasında 'öğretmenin meslekî deneyimi; öğrenme ortamının dinamikliği' gibi unsurlar dile getirilmiş ve 'Öğretmenin Rehberlik Rolü' vurgulanmıştır. Eğitim ve öğrenme sürecinde öğrenci etkililiğini sağlamakla öğretmenin rehberlik rolü ve işlevini yerine getirme arasında bir ilişki söz konusudur. Özellikle 'metin temelli etkinlik; dil bilgisi ve becerilerinin gelişimi; bütünlük ilkesi; materyal kullanımı' gibi unsurlarla ifade edilebilecek 'Yaklaşım ve Yöntem Bilgisi' katılımcıların verdiği cevaplardan çıkarılan ve öğretmenin verdiği dil eğitiminin verimliliğini belirleyen en önemli unsurdur.

Tablo 5: Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının, Metin İşleme Sürecinde Karşılaşılan /Karşılaşılması Muhtemel Sorunlar ile İlgili Görüşleri

A₄: Metin işleme sürecinde öğretmen rehberliği nasıl olmalıdır? Metin işleme sürecinde karşılaştığınız/karşılaşılabileceğinizi düşündüğünüz aşama ve sorunlar konusunda neler söylersiniz?

Görüşme Zamanı: Kasım -Aralık 2013	Kodlayarak Temalandırma	
Görüşme Süresi: Her bir katılımcı için 45-60 dakika	Kodlar	Temalar
KÖ _{3, 4, 10} : Sorunu oluşturan temel nedenler tespit edilerek eğitim süreci zedelenmeden ve problem çözme mekanizmaları harekete geçirilerek çözülebilir. Hazırbulunusluk yetersizliği, dikkatsizlik ve disiplinsizlik vb. sorunlar [¹].	dikkatsizlik ve disiplinsizlik	<i>Problem Çözmede Öğretmen Yaklaşımı ve Önemi</i>
KÖ ₅ : Bazı kıdemli öğretmenler hala bilgi aktarım şeklinde ders işlemektedirler. Bu nedenle öğrenciler çelişki yaşamakta ve bilgiye ulaşma konusunda 'direnc' oluşmaktadır. Bu nedenle bilgi aktarım yoluna gidilmeden ders işlenmeli, bu konuda rehberliğe önem verilmeli, öğretmen kendini güncellemelidir [²].		<i>Öğretmen yetki ve sorumluluğu</i>
KÖ _{6, 7} : En temel sorun konu ile ilgili bilgi eksiklikleri ve konu ile ilgili sorulara gerektiği ölçüde cevap verememeleri [³].	metin işleme sürecinde hazırlığın önemi	<i>Öğrenen Özellikleri</i>
KÖ ₈ : Her metne ait metin tasarımı zor olabiliyor, öz eleştiri yapmam gerekirse, hazırlıksız gelebiliyorum. Bunun yanında öğrencilerin disiplinsiz davranışları ve en önemlisi de zaman sorunudur [⁴].	kılavuz kitapları ve işlevleri	
KÖ ₉ : Öncelikle metinlerin seçilmesinde ve kılavuz kitaplarının hazırlanışında öğretmenin rehberlik görevlerini sınırlayacak biçimde değil, destekleyecek içerik ve özelliklere dikkat edilmesi gerekir [⁵].	bireysel farklılıklar	
KÖA ₃ : Öğrencilerin etkinliklere katılımlarını sağlarken onların bireysel farklılık ve gelişim durumlarına dikkat etmek gerekir [⁶].	öğrenci etkililiği	
KÖA ₇ : Öğretmen dil bilgisini, okuma dinleme, konuşma ve yazma becerilerini bir metin üzerinden gösterip yaptırmalıdır. Ancak bu şekilde kalıcılık olur. Öğrenciler tanım verilip örnekle açıklamaya alışık olduğu için bu şekilde bir süreç takip ederek anlamı kavramayı, dil bilgisi kuralının işlevini sezmeyi gerekli kılan uygulamaları bilmediği için zorluk yaşayabilir, öğretmen de zaten uzun zaman gerektiren bu süreci takip etmeyi istemez. Öğretmen her ne kadar ezberci olsa da o ders anlattığını öğrencilerin anladığını görmek ister [⁷].	öğrenci merkezli eğitim	
KÖA ₈ : Öğrencilerinin dil becerilerini geliştirmek için öğretmenin yapacağı en önemli şey gerçekleştirdiği etkinliklerde öğrencilerin ön planda olmasını ve derse etkin katılımlarını sağlamasıdır. Elbette etkinliklerin metin üzerinden ve metne bağlı olarak ve mutlaka metin aracılığı ile gerçekleştirilmesi gerekir [⁸].		

Tablo 5'e bakıldığında araştırmaya katılan katılımcılar, dikkatsizlik ve disiplinsizlik gibi istenmeyen öğrenci davranışları karşısında öğretmenin 'Yaklaşımı ve Problem Çözme Yeterliliği'nin önemini; metin işleme sürecinde hazırlıklı olma, kılavuz kitapları kullanma sırasında ekleme ve çıkarmalar yapma... vb. noktalara bakıldığında 'Öğretmenin Yetki ve sorumluluğu'nun bilincinde olması; uygulamalar sırasında öğrencilerin bireysel

farklılıklarını dikkate alma, süreçte öğrenci etkililiğini sağlama ve öğrenci merkezli eğitim uygulamalarını hayata geçirme... gibi unsurların öne çıkarılmasıyla 'Öğrenen Özellikleri' nin vurgulandığı söylenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuçlar

- Programda takip edilmesi istenilen metin işleme süreci aşamaları açısından bakıldığında sürece yönelik bilgi ve donanım bakımından öğretmen adaylarının hazırbulunuşlukları öğretmenlere göre daha iyi bulunmuştur.
- Eğitim ve öğrenme sürecinde öğrenci etkililiğini sağlamakla öğretmenin nitelikleri, yeterliği ve rehberlik rolüyle sürecin yönetilmesi ve öğrencilerin etkin kılınması arasında sıkı bir ilişki söz konusudur.
- Katılımcılara göre, metin işleme sürecinde öğretmen rehberliği ve yönlendirmesinin yeri büyüktür. Öğretmenin rehberlik rolünü yerine getirmesi ile ideal öğretmen nitelikleri arasında doğrudan bir ilişki mevcuttur.
- Öğretmenin rehberlik yapma yeterliği, öğrenci kazanımlarını doğrudan etkilemektedir. Eğitim sürecindeki bu verimlilik de öğretmenin iş doyumuna ulaşmasını sağlamaktadır.
- Öğretmenin sahip olduğu yeterlik algısı, amaca uygun rehberlik yapmasını doğrudan etkilemektedir.
- Katılımcılara göre, dil eğitimi ve metin işleme sürecinde; dil eğitimi etkinlikleri metin temelli yürütülmesi, kazanımlara uygun yöntem ve teknik seçimi, materyal kullanımı ve öğretmenin rehberliği gibi öğretmen deneyimi ve ideal öğretmen niteliklerini yansıtan unsurlar önemlidir.
- Katılımcılar, istenmeyen öğrenci davranışları karşısında öğretmenin yaklaşımı ve problem çözme yeterliğinin önemini vurgulamaktadırlar.
- Metin işleme sürecinde; süreç başlamadan hazırlık yapma, öğrenci merkezli eğitim uygulamalarını hayata geçirme, kılavuz kitapları kullanma sırasında öğrenci durumu, konu içeriği, okul ve çevre imkânları gibi etmenleri göz önünde bulundurarak değişiklikler yapma gibi uygulamalar öğretmenin sorumluluk bilinci ve yol gösterici rolünün önemini ortaya çıkarmaktadır.

Öneriler

- Öğretmenler hazırlıktan ölçme-değerlendirmeye kadar metin işleme sürecinin her aşamasını öğrenerek iyi bir şekilde özümsemeli; hiçbir aşamayı değersizleştirmeden her aşamaya gereken önemi vermeli ve yeterli zaman ayırmalıdır.
- Öğretmenler metin işleme sürecinde dil bilgisi konu, kavram ve kurallarının kavratılmasında; okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerilerinin kazandırılıp geliştirilmesinde metin temelli dil eğitimi tercih etmelidirler. Metinden kopuk, öğretmenin etkin öğrencinin pasif olduğu bir ortamda sunuş yoluyla öğretimle ezberlemeye yönelik geleneksel anlayış yerine, öğretmenin yol göstericiliğinde öğrencilerin keşfeden, sonuca giden, kuralı sezen vb. rollerle etkin olduğu öğrenci merkezli bir ortam oluşturulmalıdır.
- Öğrencilere okudukları sınıf düzeyinde belirlenen kazanımlarını kazandırmak için metin seçiminden süreçteki uygulamaları biçimlendirmeye kadar her alanda inisiyatif kullanmaları; çoklu öğretim materyalleriyle ortamı öğrenciler için cazip kılacak bir yaklaşımı benimsemelidirler.
- Metin işleme sürecinde öğretmenlerin yapacağı en önemli iş, süreçte öğrenciye özgüven kazandıracak hoşgörü odaklı yaklaşım tarzı ve öğrenci etkililiğini tetikleyecek rehberlik etmesi ve yol göstermesidir.

KAYNAKÇA

Binbaşıoğlu, C. (1975). *Özel Öğretim Yöntemleri* (3. Baskı). Ankara: Binbaşıoğlu Yayınevi.

Coşkun, E. ve Alkan, M. (2010). "Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Dersi Metin İşleme Sürecine İlişkin Bilgi Düzeylerinin Değerlendirilmesi", *TÜBAR-Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27, 161-184.

Demirel, Ö. (1999). *İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Demirel, Ö. (2009). *Öğretmen Sanatı* (15. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Doğan, Y. (2011). *Dinleme Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Gould, J. S. (2007). Dil Becerilerinin Öğrenimi ve Öğretimine Oluturmacı Bir Perspektif (ss. 111-123, Çevirenler: T. Temur ve M. Demir), *Oluşturmacılık: Teori, Perspektifler ve Uygulama* (Editör: C. T. Fosnot, -2. Baskıdan Çeviri-, Çeviri Editörü: S. Durmuş). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Göğüş, B. (1978). *Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi*. Ankara: Kadioğlu Matbaacılık.

Güneş, F. (2013). Türkçe Öğretiminde Metin Seçimi, *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 1-12.

MEB (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi 6, 7 ve 8. Sınıflar Öğretim Programı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları.

MEB (2009). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (1-5. Sınıflar)*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları.

Merriam, S. B. (2013). Nitel Araştırma Desenlenmesi (Çeviren; S. Turan, ss. 1-82), *Nitel Araştırma -Desen ve Uygulama için Bir Rehber-* (3. Basımdan Çeviri, Çeviri Editörü: S. Turan). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Moore, K. D. (1999). *Öğretim Becerileri* (Editör: E. Altıntaş, Çev. N. Kaya). Ankara: Nobel Yayınları.

Özden, Y. (2010). *Öğrenme ve Öğretme* (10. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Saban, A. (2013). *Öğrenme Öğretme Süreci* (6. Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Tekin, H. (1980). -Okuduğunu Anlama Gücü ile Yazılı Anlatım Becerisini Geliştirme Yönünden- *Okullarımızdaki Türkçe Öğretimi*. Ankara: Mars Matbaası.

Ülper, H. (2010). *Okuma ve Anlamlandırma Becerilerinin Kazandırılması*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.